

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/179839>

Please be advised that this information was generated on 2020-09-26 and may be subject to change.

De witte kaart van Zuid-Afrika

The Two South Africas. A People's Geography. Door Human Rights Commission. 30 blz plus 16 kaarten. Braamfontein 1992 Prijs: 10 Rand. ISBN 09583143-4-9

- Henk Donkers

1 april 1993

In de laatste drukken van toonaangevende wereldatlassen als de Times Atlas of the World en de Wolters Noordhoff Wereldatlas kun je naast grote Zuidafrikaanse steden als Johannesburg, Kaapstad, Bloemfontein, Welkom en Vereeniging ook plattelandstadjes vinden als Ermelo, Koffiefontein, Hondeklipbaai, Skerpioenpunt, Olifantshoek en Verneukpan.

Naar de ligging van steden als Khayelischa, Mamelodi, Alexandra en Winterveld, die stuk voor stuk honderdduizenden inwoners tellen en tot de grootste twintig van Zuid-Afrika behoren, zul je echter tevergeefs zoeken. Ze staan niet op de kaarten. De oorzaak van dit verschil is dat er in de eerste groep plaatsen blanken wonen en in de tweede groep zwarten. Hoewel slechts 15% van de bevolking van Zuid-Afrika uit blanken bestaat, wordt de kaart van Zuid-Afrika gedomineerd door blanke plaatsen met Nederlandse en Engelse namen. Zoals de zwarte woonoorden in het landschap zijn weggemoffeld _ als je over de grote doorgaande wegen rijdt zie je ze nauwelijks en waan je je in een blank Zuid-Afrika _ zo zijn ze ook op landkaarten weggeretoucheerd. Soweto is de enige grote zwarte stad die wel op de kaart staat, zij het in de Bosatlas en in de Times Atlas alleen op een bijkaartje. De wereldwijde bekendheid en de omvang van deze miljoenenstad bij Johannesburg zijn daarvan de oorzaak.

De kaarten van Zuid-Afrika, zoals je die in atlassen vindt, zijn blanke kaarten. Ze weerspiegelen nog helemaal het Zuid-Afrika uit de tijd van de apartheid. Officieel is die apartheid afgeschaft, maar in het dagelijks leven en de ruimtelijke structuur van Zuid-Afrika is deze nog prominent aanwezig. Er bestaan nog steeds twee Zuid-Afrika's: het blanke Zuid-Afrika met zijn industriecentra en plattelandstadjes die door een eigen infrastructuur met elkaar verbonden zijn en een zwart Zuid-Afrika in de schaduw daarvan. De kaarten van Zuid-Afrika geven alleen het blanke Zuid-Afrika weer.

De Human Rights Commission, een Zuidafrikaanse anti-apartheidsorganisatie, heeft die twee Zuid-Afrika's in kaarten zichtbaar proberen te maken. Per district heeft de commissie de belangrijkste blanke, zwarte, Indische en gekleurde plaatsen aangegeven. Atlasmakers, die de officiële 'blanke' kaarten tot nog toe als bron gebruikten, kunnen nu kaarten maken die een beter beeld van de werkelijkheid geven. Hoewel de senior cartografer van de Universiteit van Witwatersrand in Johannesburg, de cartografie voor zijn rekening genomen heeft, zijn de kaarten in *The Two South Africas* cartografisch bijzonder knullig getekend. Alle zwarte en blanke plaatsen zijn met precies dezelfde symbolen weergegeven en geven dus geen enkele indicatie over de grootte van een plaats, terwijl dat nu juist het belangrijkste criterium voor kaartenmakers is om een plaatsnaam al dan niet op te nemen. Atlasmakers weten nu nog niet precies welke plaatsen ze moeten selecteren voor hun nieuwe kaarten. De Human Rights Commission had hen een heel wat betere dienst kunnen bewijzen.